

OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMLARI ÜZERİNE KURAMSAL ÇALIŞMA
THEORETICAL STUDY ON OUT-OF-SCHOOL LEARNING ENVIRONMENTS

UĞur ARIKAN

MEB, au.ugurarikan@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0002-6816-9745>

Hatice ARIKAN

MEB, byrkrtrhtce@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0005-4483-671X>

Armağan Tolgahan UĞUR

MEB, armagantugur@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0009-7729-5787>

Anıl ŐEPŐUL

MEB, anil_sepusul@hotmail.com, <https://orcid.org/0009-0009-1038-9631>

Sevgi BİRİNCİ

MEB, yacem3161@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0000-4599-5628>

ÖZET

ÖĐrenme, yaŐam boyu devam eden bir sűreçtir ve okul dıŐı öğrenme ortamları bu sűreci destekleyen önemli araçlardır. Bu ortamlar, öğrencilerin yaparak ve yaŐayarak öğrenmesini, soyut kavramları somutlaŐtırmasını ve farklı disiplinler arası bağlar kurmasını sağlar. Műzeler, bilim merkezleri, doĐa alanları, kűtűphaneler, topluluk merkezleri, sanat galerileri gibi yerler bu kapsamda değerlendirilebilir. Ayrıca, online öğrenme platformları da teknolojinin katkısıyla okul dıŐı öğrenmeyi destekler hale gelmiŐtir. İyi planlanmıŐ etkinlikler, öğrencilerin motivasyonunu artırır, bireysel becerilerini geliŐtirir ve anlamlı öğrenme fırsatları sunar. Bu ortamların öğretmen eğitimi açısından önemi büyüktür. Lisans eğitiminde verilen dersler, öğretmen adaylarının bu tür etkinlikleri planlama ve uygulama becerisi kazanmasını sağlar. Ancak, Tűrkiye’de okul dıŐı öğrenme ortamlarının yaygınlaŐmamasında maliyet, altyapı eksikliği, müfredat sınırlamaları, sınav odaklı sistem, farkındalık eksikliği ve güvenlik kaygıları gibi faktörler rol oynamaktadır. Ayrıca, öğretmenlerin bu etkinlikleri organize etme ve yeterli destek alamama gibi sorunlarla karŐılaŐması, sűrecin önündeki engellerden biridir. Çözüm için politika desteği, öğretmen eğitiminin güçlendirilmesi, paydaŐ iŐbirliklerinin artırılması, baŐarılı projelerin paylaŐılması ve eğitim programlarının çeŐitlendirilmesi önerilmektedir. ÖĐrenci merkezli yaklaŐımlar benimsenerek öğrenme sűreçleri daha etkili hale getirilebilir. BaĐlamsal öğrenmeyi teŐvik eden bu etkinlikler, öğrencilerin akademik baŐarılarını artırırken bireysel yeteneklerini keŐfetmelerine de olanak sağlar. Okul dıŐı öğrenme ortamlarının etkili kullanımı, yalnızca akademik baŐarıyı değil, bireylerin toplumsal becerilerini ve yaŐam boyu öğrenme tutumlarını geliŐtirmeyi hedefler. Bu nedenle, bu ortamların eğitim sistemine entegre edilmesi, sürdürülebilirliğin sağlanması ve daha geniŐ kitlelere ulaŐtırılması önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Okul, ÖĞrenme, Okul Dışı, Okul Dışı ÖĞrenme, Okul Dışı ÖĞrenme Ortamları

ABSTRACT

Learning is a lifelong process, and out-of-school learning environments are vital tools that support this process. These environments enable students to learn by doing and experiencing, make abstract concepts more concrete, and establish interdisciplinary connections. Places such as museums, science centers, nature reserves, libraries, community centers, and art galleries can be considered within this scope. Additionally, with the

contribution of technology, online learning platforms have also become instrumental in supporting out-of-school learning. Well-planned activities enhance students' motivation, develop their individual skills, and provide meaningful learning opportunities. The significance of these environments is particularly prominent in teacher education. Courses offered during undergraduate education equip teacher candidates with the skills to plan and implement such activities. However, several factors hinder the widespread adoption of out-of-school learning environments in Turkey. These include cost, lack of infrastructure, curriculum limitations, an exam-focused system, lack of awareness, and safety concerns. Moreover, teachers face challenges in organizing these activities and often do not receive adequate support, which poses an additional obstacle. To address these issues, policy support, strengthening teacher education, increasing stakeholder collaborations, sharing successful projects, and diversifying educational programs are recommended. By adopting student-centered approaches, learning processes can be made more effective. These activities, which encourage contextual learning, not only enhance students' academic achievements but also allow them to discover their individual talents. The effective use of out-of-school learning environments aims to improve not only academic success but also individuals' social skills and lifelong learning attitudes. Therefore, integrating these environments into the education system, ensuring their sustainability, and making them accessible to a broader audience are of great importance.

Keywords: School, Learning, Out-of-School, Out-of-School Learning, Out-of-School Learning Environments

1. GİRİŞ

Öğrenme, yaşam boyu bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde devam eden bir süreçtir. Bu süreç, anne karnından başlayarak bireyin hayatı boyunca sürmektedir. Öğrenmenin somuttan soyuta ilkesine uygun bir şekilde sürdürülmesi önemlidir. Bu bağlamda, öğrenme ortamlarında en sık kullanılan ve etkili araçlardan biri ders kitaplarıdır. Ancak, öğrenme sürecinin daha etkili hale gelebilmesi için farklı destekleyici unsurlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu destekleyici unsurlardan biri de okul dışı öğrenme ortamlarıdır.

Okul dışı öğrenme ortamlarının etkili bir şekilde kullanılabilmesi, öğretmen yetiştirme süreçlerinde verilen lisans derslerinin niteliğiyle doğrudan ilişkilidir. Lisans eğitimi sürecinde alınan dersler, öğretmen adaylarının bu ortamları tasarlama ve uygulama açısından deneyim kazanmalarını sağlamaktadır (Yokuş, 2020). Böylece, öğretmen adayları bu bilgi ve deneyimlerini meslek hayatlarında kullanabilirler.

Yapılan incelemelerde, belirli bölgelerde ve konulara özgü (Batman ve Durukan, 2022; Yazıcı, Ertürk ve Kulaca, 2022) “Okul Dışı Öğrenme Kılavuzları” gibi materyallerin tasarlandığı, ancak bu materyallerin öğrenme süreçlerine yeterince entegre edilemediği görülmüştür. Bu eksiklik, okul dışı öğrenme ortamlarının etkili bir şekilde benimsenip uygulanmasını sınırlamaktadır. Öğretmenlerin bireysel çabalarının yanı sıra, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından hizmet içi eğitimler, seminerler ve projeler yoluyla öğretmenlere destek sağlanması, bu süreçte olumlu sonuçlar doğuracaktır. Ayrıca, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından finanse edilen 4000 kodlu Bilim ve Toplum programlarının, okul dışı öğrenme ortamlarının planlanması ve uygulanmasında öğretmenlere yol gösterici olacak şekilde yapılandırılması gerekmektedir (Demirtaş ve Çayır, 2021). Bu tür projeler, MEB tarafından dikkate alınmalı ve öğretim programları ile ders kitaplarının geliştirilmesinde işlevsel bir şekilde kullanılmalıdır. Okul dışı öğrenme ortamlarında kullanılan etkinlik ve içeriklerin işler hale gelmesi ve öğretmenler tarafından

benimsenerek uygulanması, öğrenme sürecini zenginleştirecektir. Ancak, mevcut öğretim programlarında okul dışı öğrenme ortamlarına yeterince yer verilmediği dikkat çekmektedir (Bayburtlu, 2020; Oktay ve Üner, 2021). Oysaki okul dışı öğrenme ortamları, yalnızca belirli bir alana özgü olmamalı, tüm öğrenme alanlarında çeşitlenerek yaygınlaştırılmalıdır. Her geçen gün daha fazla önem kazanan bu kavram, modern eğitim anlayışının bir parçası haline gelmeli ve daha geniş bir perspektiften ele alınmalıdır (Bolat ve Köroğlu, 2020).

Okul dışı öğrenme ortamlarının eğitimde yaygın kullanımı, öğrencilerin öğrenme sürecine olan katılımını artırarak birçok önemli fayda sunmaktadır. Bu ortamlar, öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenmelerini sağlamanın yanı sıra, soyut ve karmaşık kavramları somut hale getirebilir, öğrenmeye olan ilgiyi ve motivasyonu artırabilir, farklı disiplinler arasında bağlantılar kurmalarına yardımcı olabilir ve kişisel ile sosyal becerilerin geliştirilmesine katkı sağlayabilir (Akçadağ ve Çobanoğlu, 2020).

İyi planlanmış bir okul dışı öğrenme etkinliği, katılımcıların hem günlük hayata dair tecrübeler kazanmalarına hem de çevreleriyle sosyalleşerek konular hakkında derinlemesine bilgi sahibi olmalarına olanak tanıyabilir (Yazıcı, Ertürk ve Kulaca, 2023). Örneğin, bilim merkezleri gibi yaygın kullanılan okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleştirilen uygulamaların öğretim programlarına entegrasyonu, öğrencilerin bilime karşı duyarlılıklarını artırırken disiplinler arası ilişkileri fark etmelerine de yardımcı olabilir (Çiğdemoğlu, Tekeli ve Köse, 2019; Diremci ve Topaloğlu, 2021). Ancak, bu tür etkinliklerin öğrencilerin mesleki gelişimlerine, bilimsel meraklarına ve sorgulama becerilerine katkı sunacak şekilde tasarlanması gereklidir (Pirpiroğlu Gencer, Mirici ve Selvi, 2023).

Okul dışı öğrenme ortamlarının etkisi sadece sayısal derslerle sınırlı değildir. Aynı zamanda tarih, din, toplum ve kültürel değerlerin korunması gibi ahlaki değerlerin aktarılmasında da önemli bir role sahiptir (Bayraktar ve Bayraktar, 2023). Örneğin, doğa eğitimi etkinlikleri, öğrencilerin bilimsel bilgiye bakış açısını ve sosyal becerilerini geliştirmenin yanı sıra fen bilgisi ve sosyal bilgiler derslerindeki başarılarını da olumlu yönde etkileyebilmektedir (Özenoğlu, Aladağ ve Arıkan, 2022).

Okul dışı öğrenme ortamlarının etkili olabilmesi için dikkat edilmesi gereken bazı önemli noktalar bulunmaktadır. Bu tür etkinliklerde hedeflenen öğrenme çıktılarının sağlanabilmesi için sürecin, etkinlik öncesi, sırası ve sonrasında planlanması gerekmektedir. Etkinliklerin düzenlenmesinde öğrenci katılımı, güvenlik, öğrenci ihtiyaçları ve etkinliğin amacı öncelikli unsurlardır. Öğretmenlerin, kazanımlara uygun olarak belirledikleri öğrenme ortamını dikkatle planlamaları, öğrencilerin aktif katılımını sağlamaları ve risk faktörlerini önceden değerlendirmeleri gerekir. Etkinlik sürecinin başarılı olabilmesi için gerekli izinlerin alınması ve prosedürlerin tamamlanmasının ardından, etkinlik sırasında ve sonrasında rehberlik yapılması kritik öneme sahiptir (Ay, Anagün ve Demir, 2015).

Okul dışı öğrenme ortamlarının yapılandırmacı öğrenme yaklaşımıyla uyumlu olması, öğrencilerin aktif bir öğrenme deneyimi yaşamasını destekler ve bu ortamların etkisini artırır (Dere ve Çifçi, 2022). Aksi takdirde, bu etkinlikler öğrenme hedeflerinden saparak yalnızca keyifli bir gezi gibi algılanabilir. Bu nedenle, öğretmenlerin okul dışı öğrenme ortamlarında dersleri ele alırken üzerlerine düşen sorumluluğun farkında olması ve öğrencileri bilinçli bir şekilde yönlendirmesi gereklidir. Öğretmenlerin, öğrenme sürecini etkin bir şekilde yönetmek için sınıf içinde sergilediklerinden daha fazla emek harcamaları ve öğrencilerin yalnız bırakılmadan öğrenme sürecine aktif bir şekilde dâhil edilmelerini sağlamaları beklenmektedir (Üner, 2019). Okul dışı öğrenme ortamları, etkili bir şekilde tasarlandığında ve uygulandığında, öğrencilerin öğrenme süreçlerine büyük katkılar sağlayabilir. Bununla birlikte, bu etkinliklerin başarıya ulaşabilmesi için planlama, rehberlik ve öğrenme çıktılarının sürekli göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Öğretmenlerin bu süreçteki rolü,

öğrenmenin hedeflenen şekilde gerçekleşmesi açısından hayati önem taşımaktadır.

2. OKUL DIŞI ÖĞRENME KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Okul dışı öğrenme

Okul dışı öğrenme, kurumsallaşmış okul sisteminin dışında veya devletin eğitim müdahalesinin sınırlı olduğu alanlarda gerçekleştirilen öğrenme faaliyetleri olarak tanımlanmaktadır. Bu tür öğrenme ortamları genellikle öğrencilerin kendi başlarına veya daha serbest şekilde öğrenme sürecine katıldığı yerlerdir. Hayvanat bahçeleri, botanik bahçeleri, planetaryumlar, millî parklar, doğa aktiviteleri, akvaryumlar, müzeler ve bilim merkezleri gibi mekanlar okul dışı öğrenme ortamlarının tipik örnekleridir (Saraç, 2017). Ayrıca, meslek atölyeleri, kurslar, staj programları ve sosyal topluluklara ait kuruluşlar gibi yaygın öğretim faaliyetleri de okul dışı öğrenme ortamı kapsamında değerlendirilebilir (Fidan, 1986).

Teknolojinin gelişimiyle birlikte çevrimiçi ortamlar, öğrenme uygulamaları ve dijital platformlar da okul dışı öğrenmeyi destekleyen önemli araçlar haline gelmiştir. Bu ortamlar, öğrencilerin yaşadıkları dünya ile daha güçlü bağlantılar kurmasını ve bilgiyi günlük yaşamlarıyla ilişkilendirmesini sağlamaktadır. Böylece öğrenciler, problem çözme becerisi geliştirme, topluluk kurallarına saygı duyma, takım çalışması ve iş birliği yapma gibi önemli yetkinlikler kazanabilmektedir.

Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Örnekleri

1. Müzeler ve Bilim Merkezleri: Müzeler, geçmiş uygarlıklara ait eserler, arkeolojik bulgular, sanat eserleri ve bilimsel objeler gibi çok çeşitli öğrenme materyalleri sunan, kar amacı gütmeyen kuruluşlardır. Bilim merkezleri ise etkileşimli gösteriler ve sunumlarla çocukların bilimsel konulara olan ilgisini artırır. Gürsoy ve Polat'ın (2023) araştırmasına göre, fen eğitimi alanındaki tez çalışmalarında bilim merkezleri en çok tercih edilen konu başlığı olmuştur. Mertoğlu (2019) ise fen bilgisi öğretmen adaylarının Sancaktepe Bilim Merkezi'ni etkileyici bulduklarını belirtmiştir.

2. Doğa ve Dış Mekânlar: Parklar, botanik bahçeleri, hayvanat bahçeleri ve doğa koruma alanları, çevre bilinci ve doğa bilimleriyle ilgili pratik bilgiler sunar. TÜBİTAK 4004 Doğa Eğitimi Programı kapsamında yapılan bir çalışmada, doğa etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarısını, sosyal yeteneklerini ve bilimsel bilgiye bakış açılarını olumlu yönde etkilediği görülmüştür (Özenoğlu, Aladağ ve Arıkan, 2022).

3. Kütüphaneler: Kütüphaneler, öğrencilerin araştırma yapabileceği ve yaratıcı projeler geliştirebileceği bilgi merkezleridir. Burada yaratıcı drama, sanat, matematik ve zekâ atölyeleri gibi çeşitli etkinlikler düzenlenebilir. Bu atölyeler, öğrencilerin sanatsal, zihinsel ve sosyal becerilerini geliştirmek için fırsatlar sunar.

4. Topluluk Merkezleri: Sosyal faaliyetler, spor etkinlikleri, meslek atölyeleri ve kulüp çalışmaları, topluluk merkezlerinde gerçekleştirilebilecek etkinlikler arasındadır. Bu tür aktiviteler, öğrencilerin liderlik, iş birliği ve kendini ifade etme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur.

5. Sanat Galerileri: Sanat galerileri, öğrencilerin farklı sanat türlerini keşfetmelerine olanak sağlar. Öğrencilerin kendi çalışmalarını sergileyebileceği etkinlikler, onların özgüvenini artırır ve sanatsal becerilerini geliştirir.

6. Çalışma Alanları ve Staj Yerleri: Sanayi, tarım veya diğer sektörlerde uygulamalı deneyimler sunan staj programları, öğrencilerin mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Örneğin, Mesleki ve Teknik Liselerde moda tasarımı okuyan öğrenciler,

sektörle iş birliği içinde hem deneyim kazanabilir hem de yaratıcılıklarını artırabilir.

7. Çevrimiçi Öğrenme Platformları: Dijital öğrenme araçları, öğrencilerin bireysel ilgi alanlarını keşfetmelerine olanak tanır. Covid-19 salgını sırasında, uzaktan eğitim alt yapısında kullanılan Eğitim Bilişim Ağı (EBA) gibi platformlar, tüm öğrencilere eğitim erişimi sağlamaya çalışmıştır.

Okul dışı öğrenme ortamları, öğrencilerin geleneksel eğitimle sınırlı kalmamasını, çevreleriyle daha anlamlı bağlantılar kurmasını ve hayat boyu öğrenme becerileri geliştirmesini sağlar. Doğru şekilde planlandığında ve uygulandığında, bu ortamlar öğrencilere akademik başarıdan sosyal becerilere kadar geniş bir yelpazede fayda sunar. Ancak bu ortamların etkili olabilmesi için öğretmenlerin dikkatli planlama yapması ve öğrencileri sürece aktif olarak dâhil etmesi gerekmektedir.

2.2. Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Öğretmen Eğitimi ve Gelişimindeki Rolü

Lisans eğitimi ve kariyer yaşamında okul dışı öğrenme ortamlarının öğretmen eğitimi ve gelişimi açısından taşıdığı önem büyüktür. Lisans eğitiminde ders olarak yer bulan bu ortamlar, meslek yaşamında hizmet içi eğitim kapsamında seminerler, uygulamalı ziyaretler ve zümre toplantılarında sunulan öneriler gibi destekleyici faaliyetlerle öğretmenlerin mesleki gelişimine katkı sağlayabilir. Bu tür kurumsal destekler, kendini sürekli geliştiren, yeniliklere açık, çağın gerekliliklerine uyum sağlayan duyarlı öğretmen profiline ulaşılmasının önündeki engelleri kaldırmak için zemin hazırlamaktadır. Ayrıca, öğrenmenin dinamik yapısının mekânsal olarak sınırlandırılması, modern eğitim anlayışıyla çelişmektedir.

Okul dışı öğrenme ortamlarının öğretmen eğitimine sağladığı önemli katkılar şu şekilde sıralanabilir:

1. Gerçek Dünya Bağlamında Öğretme ve Öğrenme: Okul dışı öğrenme ortamları, öğretmen adaylarına günlük yaşam bağlamında öğretme ve öğrenme deneyimi kazandırır. Bu ortamlar, öğretmenlerin teori ile pratiği birleştirerek daha anlamlı öğrenme deneyimleri oluşturmalarına yardımcı olur. Soylu ve Karamustafaoğlu (2020), fen bilimleri öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarına en az bir kez öğrenci götürmesinin, bu öğretmenlerin bu ortamlar hakkındaki duygu, düşünce ve bakış açılarını olumlu yönde etkileyebileceğini belirtmiştir.

2. Farklı Öğrenme Stillerini Destekleme: Okul dışı öğrenme ortamları, öğretmen adaylarının farklı öğrenme tarzlarını anlamalarına ve bu tarzlara uyum sağlayarak öğrenmenin önündeki engelleri çözmelerine olanak tanır. Bu beceri, öğretmenlerin meslek hayatlarında öğrencilerinin bireysel ihtiyaçlarına yanıt vermelerini ve sınıfta çeşitlilik ile esnekliği sağlamalarını destekler. Güven ve Kürüm (2006), öğretim süreçlerinin farklı öğrenme stillerine sahip öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde düzenlenmesi gerektiğini vurgulamıştır.

3. İşbirlikçi Öğrenmeyi Teşvik Etme: Okul dışı öğrenme ortamları, işbirliğine dayalı aktif öğrenme yöntemlerini uygulama fırsatı sunar. Bu sayede öğretmen adayları, meslek hayatlarında öğrencilerinin grup çalışmaları ve işbirliği yoluyla öğrenme süreçlerine anlam katmalarına rehberlik edebilir. Bilgin ve Bahar (2008), işbirlikçi ve rekabetçi öğrenme yöntemlerinin, bağımsız ve katılımcı öğrenme tarzlarına kıyasla daha baskın olduğunu belirlemiştir.

4. Bağımsız Öğrenmeyi Geliştirme: Bu ortamlar, öğretmen adaylarının mesleki hayatlarında öğrencilerinde bağımsız öğrenme becerileri geliştirmelerine yardımcı olur. Yıldız ve Baltacı (2018), kolejlerde görev yapan matematik öğretmenlerinin yaratıcılığı destekleme

konusunda daha esnek ve teşvik edici olduğunu, devlet okullarında çalışanların ise bu konuda daha sınırlı destek sağladığını ortaya koymuştur.

5. Hayat Boyu Öğrenmeyi Teşvik Etme: Okul dışı öğrenme ortamları, öğretmen adaylarına öğrenmenin yaşam boyu devam eden bir süreç olduğunu vurgulama fırsatı sunar. Bu tür deneyimler, öğrencilerin öğrenmenin bireysel ve toplumsal yaşamlarının bir parçası olduğunu fark etmelerine yardımcı olabilir. Tekin Karagöz (2020), çocuklar ve ebeveynlerle gerçekleştirilen görsel sanat eğitimi faaliyetlerinin, hayat boyu öğrenme sürecine katkı sağlayarak sosyal adaletin güçlendirilmesinde etkili olabileceğini ifade etmiştir.

Okul dışı öğrenme ortamları, öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının mesleki gelişimini destekleyen önemli bir araçtır. Bu ortamların etkili kullanımı, hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin bilgi ve beceri düzeylerini artırabilir, öğrenmenin sınıf sınırlarının ötesine geçmesini sağlayabilir. Böylece öğretmenler, yalnızca bilgi aktaran bireyler değil, aynı zamanda hayat boyu öğrenme kültürünü teşvik eden rehberler olarak toplumda önemli bir rol oynayabilir.

2.3. Okul Dışı Öğrenme Ortamları ve Öğretmenlerin İnançlarının Etkisi

Öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik kabul görmüş inançları, bu ortamları nasıl kullanacaklarını, öğrencilerin öğrenme süreçlerine nasıl entegre edeceklerini ve bu fırsatlardan ne şekilde yararlanacaklarını doğrudan etkileyebilir. Bu inançların önemini ortaya koyan bazı temel nedenler şunlardır:

1. Eğitim Yaklaşımları: Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının inançları, eğitim anlayışlarını ve tercih ettikleri öğretim yöntemlerini şekillendirebilir. Okul dışı öğrenme ortamlarının öğrenme üzerinde olumlu etkileri olduğunu düşünen öğretmenler, bu ortamları derslerinde daha sık ve etkin bir şekilde kullanmaya eğilim gösterebilir. Örneğin, Batı Anadolu'yu çerçeveleyen bir alan gezisinde, disiplinler arası yaklaşımla desteklenmiş okul dışı öğrenme etkinliklerine katılan öğretmen adaylarının, bu tür etkinlikleri düzenlemeye yönelik olumlu davranışlar sergiledikleri ve farkındalıklarının arttığı belirlenmiştir (Özyıldırım ve Durmaz, 2022). Bu durum, okul dışı öğrenme ortamlarının planlanmasına ve uygulanmasına olan ilgiyi artırabilir.

2. Öğrenci Katılımı: Okul dışı öğrenme ortamlarının etkin bir şekilde kullanılmasını savunan öğretmenlerin inançları, öğrencilerin bu etkinliklere katılımını olumlu yönde etkileyebilir. Öğretmenler, bu ortamların öğrenciler için bir öğrenme fırsatı sunduğunu, onların aktif katılımını teşvik edeceğini ve aynı zamanda keyifli bir öğrenme deneyimi sağlayacağını düşündüklerinde, öğrencilere daha fazla bu tür fırsatlar yaratabilirler. Sözer ve Oral (2016) tarafından yapılan meta-sentez değerlendirmesinde, sınıf içi öğrenmeyi destekleyen okul dışı etkinliklerin, öğrencilerin akademik başarılarını ve derslere yönelik bakış açılarını önemli ölçüde olumlu yönde etkilediği görülmüştür.

3. Öğrenme Sonuçları: Öğretmenlerin inançları, öğrencilerin elde edeceği öğrenme sonuçları üzerinde de etkili olabilir. Okul dışı öğrenme ortamlarının, öğrencilere hem teorik hem de pratik beceriler kazandıracağına inanan öğretmenler, bu etkinliklerin gerçekleşmesi için daha fazla çaba sarf edebilir. Öğretmen ve öğrenci görüşleri, sınıf içi öğrenmeleri destekleyen okul dışı etkinliklerin öğrencilerin zihinsel, işitsel ve sosyal gelişimlerine katkı sağladığını, öğrenme süreçlerini daha anlamlı, kalıcı ve eğlenceli hale getirdiğini göstermektedir (Sözer ve Oral, 2016).

4. Profesyonel Gelişim: Okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik inançlar, öğretmenlerin kendi profesyonel gelişimleri üzerinde de etkili olabilir. Bu tür ortamların yeni öğretim yöntemlerini deneme, ders aktarma tekniklerini geliştirme ve problem çözme becerilerini artırma gibi katkılar sağlayabileceğine inanan öğretmenler, bu yöntemleri kariyer planlamalarına entegre edebilir. Örneğin, öğretmen adaylarının lisans eğitimi sırasında okul dışı öğrenme faaliyetleri düzenlemeye yönelik uygulamalı eğitimler alması, bu süreçte karşılaşılabilecekleri sorunlar karşısında daha etkili problem çözme becerileri kazanmalarını sağlayabilir (Durdukoca, 2023).

Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik inançları, sadece öğrencilerin bu ortamlarla etkileşimini değil, aynı zamanda eğitim süreçlerinin genel kalitesini de doğrudan etkileyebilir. Olumlu inançlara sahip öğretmenler, okul dışı öğrenme ortamlarını daha etkin bir şekilde kullanarak, hem öğrencilerin hem de kendi profesyonel gelişimlerine katkıda bulunabilirler. Bu bağlamda, öğretmen adaylarının lisans eğitiminden itibaren bu tür ortamlarla tanışmaları ve deneyim kazanmaları, uzun vadede eğitimde olumlu sonuçlar doğuracak bir adımdır.

2.4. Okul Dışı Öğrenme Ortamları ve Öğretmen Eğitimi Sürecindeki Önemi

Okul dışı öğrenme ortamları, öğrencilerin sınıf dışında kazandıkları deneyimler yoluyla bilgi ve becerilerini geliştirmelerine olanak sağlar. Bu tür ortamlar, öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin olumlu inançlar geliştirmesi açısından büyük önem taşır. Öğretmenlerin bu inançları, öğrenme süreçlerini nasıl yönetecekleri ve öğrencilerini bu ortamlarla nasıl etkileşimde bulduracakları konusunda etkili olabilir. Bu inançların eğitime olan etkisi aşağıdaki başlıklar altında açıklanmıştır:

1. Öğrencilerin Motivasyonunu Artırır: Okul dışı öğrenme ortamları, öğrencilerin ilgisini çeken, yeni deneyimler kazandıran ve kendilerini keşfetmelerine olanak sağlayan alanlardır. Bu tür ortamlar, öğrencilerin öğrenmeye yönelik motivasyonunu artırır. Alkan (2023), okul dışı öğrenme etkinliklerinin yalnızca öğrencilerin akademik başarısını değil, aynı zamanda özgüvenlerini ve toplumsal ilişkilerini güçlendirdiğini ifade etmiştir. Örneğin, bilim merkezleri veya doğa yürüyüşleri gibi etkinlikler öğrencilerin öğrenme sürecine daha hevesli katılım göstermelerini sağlar.

2. Uygulamalı ve Somut Öğrenmeyi Destekler: Bu ortamlar, soyut kavramların somutlaştırılarak öğrenilmesini sağlar. Yıldırım (2019), deneysel çalışmaların öğrencilerin bilişsel süreçlerini geliştirdiğini ve hedeflenen kazanımları daha etkin bir şekilde elde etmelerine yardımcı olduğunu belirtmiştir. Bakioğlu (2017) ise fen öğretmenlerine yönelik geliştirdiği rehber materyallerin, öğrencilerin günlük yaşamlarında kullanabilecekleri bilgileri kazanmalarına katkı sağladığını ifade etmiştir.

3. Farklı Öğrenme Stillerine Uyum Sağlar: Her öğrencinin öğrenme stili farklıdır. Okul dışı öğrenme ortamları, bu farklılıkları dikkate alarak öğrenme süreçlerini bireyselleştirir. Örneğin, milli parklara yapılan bir doğa yürüyüşü sırasında öğrencilerin farklı öğrenme stillerine uygun etkinlikler planlanabilir. Pirpiroğlu Gencer, Mirici ve Selvi (2023), bu tür etkinliklerin öğrencilerin kendilerini ifade etme yeteneklerini geliştirdiğini ve özgüvenlerini artırdığını vurgulamıştır.

4. Öğrenmeyi Kişiselleştirir: Her öğrencinin öğrenme hızı ve kapasitesi farklıdır. Okul dışı öğrenme ortamları, öğrencilerin bireysel ilgi alanlarını keşfetmelerine olanak tanır ve onların kişiselleştirilmiş öğrenme deneyimleri yaşamalarını sağlar. Durmuşoğlu, Çelikel ve Bilgen (2023), okul öncesi dönemdeki öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun düzenlenen öğrenme ortamlarının, onların düşünce ve hayal dünyalarını desteklediğini belirtmiştir.

5. Farklı Öğrenme Deneyimleri Sunar: Sınıf dışındaki öğrenme ortamları, öğrencilere alışılmışın dışında yeni tecrübeler sunar. Laboratuvar çalışmaları, tarihi alan gezileri veya doğal parklarda yapılan etkinlikler, öğrencilerin ön bilgilerindeki eksiklikleri giderir ve öğrenmeye olan ilgilerini artırır. Demirel ve Özcan (2020), Konya Tropikal Kelebek Bahçesi'ne yapılan bir gezinin öğrencilerin fen bilgisi dersindeki kavram yanlışlarını giderdiğini ortaya koymuştur.

6. Bağlamsal Öğrenmeyi Teşvik Eder: Okul dışı öğrenme ortamları, öğrencilere öğrenilen bilgileri gerçek hayata uygulama fırsatı sunar. Örneğin, bir huzurevi ziyareti, din kültürü ve ahlak bilgisi dersiyile bağdaştırılarak öğrencilerin vefa ve saygı gibi değerleri somut bir şekilde anlamalarına yardımcı olabilir. Akay (2020), kelebeklerin yaşam döngüsünü bir kelebek bahçesinde incelemenin öğrenciler için bağlamsal öğrenmeyi desteklediğini belirtmiştir.

7. İşbirliğini Teşvik Eder: Okul dışı öğrenme ortamları, öğrencilerin işbirlikçi bir şekilde öğrenmelerini teşvik eder. Arslan (2020), gruplar halinde yapılan çalışmalarda öğrencilerin sosyal, bilişsel ve iletişim becerilerinin geliştiğini ifade etmiştir. Bu tür etkinlikler, öğrenciler arasında dayanışmayı artırır ve birbirlerine karşı önyargılı davranışların azalmasına yardımcı olur.

8. Öğretmenin Rolünü Genişletir: Bu ortamlar, öğretmenin sadece bilgi aktarıcısı değil, aynı zamanda planlayıcı, rehber ve kolaylaştırıcı bir rol üstlenmesini sağlar. Mertoğlu (2019), okul dışı öğrenme ortamı deneyimi yaşayan fen bilgisi öğretmen adaylarının mesleki özgüvenlerinin arttığını ve bu tür ortamları kullanma isteğinde yükselme olduğunu belirtmiştir.

9. Öğrencilerin İlgi ve Yeteneklerini Keşfeder: Okul dışı öğrenme etkinlikleri, öğrencilerin ilgi alanlarını ve yeteneklerini keşfetmelerine olanak tanır. Bu da onların gelecekteki meslek seçimlerini ve kariyer planlamalarını etkileyebilir. Çiğdemoğlu, Tekeli ve Köse (2019), proje tabanlı bir eğitimde öğrencilerin çevre duyarlılığı ve bilimin doğasına yönelik farkındalıklarının arttığını ve kariyer planlamalarına katkıda bulunduğunu belirtmiştir.

10. Toplumsal Bağlantıları Güçlendirir: Bu ortamlar, öğrencilerin toplumla etkileşim kurmalarını sağlar. Yıldırım (2019), okul dışı faaliyetlerin, öğrencilerin sevgi, saygı, adalet ve sorumluluk gibi değerleri daha güçlü bir şekilde benimsemelerine yardımcı olduğunu ifade etmiştir.

11. Yaşam Boyu Öğrenmeyi Teşvik Eder: Okul dışı öğrenme ortamları, öğrencilere öğrenmenin yaşam boyu devam eden bir süreç olduğunu benimsetir. Güleç, Çelik ve Demirhan (2012), bu tür ortamların bireylerin ilgi alanlarına yönelik tutku ve meraklarını artırarak onları sürekli öğrenmeye teşvik ettiğini vurgulamıştır.

Okul dışı öğrenme ortamları, yalnızca öğrenme sürecini desteklemekle kalmaz, aynı zamanda öğrencilerin bireysel, toplumsal ve akademik gelişimlerine katkıda bulunur. Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının bu ortamları etkili bir şekilde kullanması, geleceğin bilinçli bireylerini yetiştirmek adına önemli bir adımdır.

2.5. Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına Yönelik Kaygılar ve Olumsuz Fikirler

Okul dışı öğrenme ortamları, öğrencilere farklı öğrenme fırsatları sunmakla birlikte, öğretmenler ve öğretmen adayları tarafından kaygı verici ve zorlayıcı olarak algılanabilir. Bu kaygılar ve olumsuz düşünceler, aşağıdaki başlıklar altında açıklanabilir:

Planlama ve Organizasyon Zorlukları: Okul dışı öğrenme ortamlarının planlanması ve organize edilmesi, kurumsal iş birliğinin olmaması durumunda bireysel çaba gerektiren, öğretmenler ve öğretmen adayları için zorlayıcı bir süreç olabilir. İl dışına yapılacak gezilerde, öğrencilerin güvenliğini sağlamak, maddi kaynak bulmak, yardımcı personel organize etmek ve detaylı bir planlama yapmak oldukça zaman alıcıdır.

Aydemir ve Toker Gökçe (2016), okul yöneticilerinin maddi yetersizliklerden dolayı öğretmenler, veliler ve idareciler arasında çatışmalar yaşadığını belirtmiştir. Ayrıca, etkinliğe katılan öğretmenlerin ders programlarının etkilenmesi ve yerine başka bir öğretmenin görevlendirilmesinin yönetsel sorunlara neden olduğu görülmektedir. Pekin ve Bozdoğan (2021), Tokat'ta görev yapan öğretmenlerin, gezi düzenleme sürecinde izin prosedürleri, öğrenci güvenliği, denetim ve faaliyet sonrası dönüt alma gibi süreçlerde yaşadığı zorlukları vurgulamışlardır. Bu tür sorunlar, okul dışı öğrenme etkinliklerine yönelik olumsuz algıların oluşmasına neden olabilir.

2. Maliyet ve Ulaşılabilirlik Sorunları: Okul dışı öğrenme ortamlarının düzenlenmesinde maliyet ve ulaşılabilirlik sorunları, öğretmenlerin karşılaştığı önemli engellerden biridir. İl dışı etkinlikler veya il içinde olsa bile ulaşım gerektiren etkinlikler, araç kiralama ve diğer lojistik giderler nedeniyle maliyetli olabilir. Bu durum, tüm öğrencilerin katılımını kısıtlayabilir. Sözer ve Oral (2016), meta-sentez çalışmalarında bu tür maliyetlerin öğrencilerin eşit katılımını engellediğini ifade etmiştir.

Taşınmalı eğitim alan öğrenciler için zaman kısıtlamaları, ulaşımı daha da güç hale getirebilir. Özellikle gelir düzeyi düşük ailelerin çocukları için etkinlik masraflarını karşılamak zorlayıcı olabilir. Bu durum, maddi sıkıntı yaşayan öğrencilerde özsaygı kaybı ve rencide olma hissine yol açabilir. Gelir farklılıklarının yarattığı bu eşitsizlik, fırsat eşitliği ilkesi açısından önemli kaygılara neden olabilir.

Planlama, organizasyon, maliyet ve ulaşılabilirlik gibi sorunlar, okul dışı öğrenme ortamlarının uygulanabilirliğini ve etkinliğini sınırlayan temel engeller arasında yer almaktadır. Bu tür zorlukların üstesinden gelmek için kurumsal iş birliğini artırmak, mali destek mekanizmaları geliştirmek ve öğretmenlere organizasyon süreçlerinde rehberlik sağlamak önemlidir. Ayrıca, fırsat eşitliğini sağlamak adına maddi durumu kısıtlı olan öğrencilerin etkinliklere katılımını destekleyecek çözümler üretilmesi gerekmektedir. Bu şekilde, okul dışı öğrenme ortamlarının potansiyel faydaları daha geniş bir öğrenci kitlesine ulaştırılabilir.

2.6. Okul Dışı Öğrenme Ortamlarıyla İlgili Kaygılar ve Çözüm Önerileri

Okul dışı öğrenme ortamları, öğrenme sürecine birçok avantaj sunmasına rağmen, öğretmenler ve öğretmen adayları için çeşitli kaygılara ve olumsuz düşüncelere yol açabilir. Bu kaygılar, bireysel, kurumsal ve toplumsal düzeyde farklı faktörlerden kaynaklanmaktadır. Aşağıda, bu kaygılar ve olumsuz fikirler ana başlıklar altında ele alınmıştır:

1. Planlama ve Organizasyon Zorlukları: Okul dışı öğrenme ortamlarının düzenlenmesi, detaylı planlama, organizasyon ve iş birliği gerektirir. Kurumsal destek olmadan bu süreçler öğretmenler için büyük bir yük haline gelebilir. İl dışına yapılacak gezilerde öğrencilerin güvenliği, ulaşımı, konaklaması gibi detaylar ciddi planlama gerektirir. Ayrıca, öğretmenlerin diğer sınıflarındaki ders programlarının etkilenmesi ve bürokratik izin prosedürleri gibi faktörler, öğretmenlerin bu tür etkinliklere olumsuz bakmasına neden olabilir. Aydemir ve Toker Gökçe (2016), maddi olanaksızlıkların öğretmen, veli ve idareci arasında çatışma yarattığını; Pekin ve Bozdoğan (2021) ise, Tokat'ta görev yapan öğretmenlerin gezi düzenlerken izin alma ve değerlendirme süreçlerinde yaşadıkları zorlukları

vurgulamıştır.

2. Maliyet ve Ulaşılabilirlik Sorunları: Okul dışı öğrenme ortamlarına ulaşım ve bu tür etkinliklerin maliyeti, öğretmenler için bir başka endişe kaynağıdır. Araç kiralama, etkinlik ücreti gibi maliyetler, gelir düzeyi düşük ailelerin çocuklarının etkinliklere katılımını sınırlayabilir. Sözer ve Oral (2016), bu tür maliyetlerin öğrenciler arasında eşitlik sorunlarına yol açabileceğini ifade etmiştir. Ayrıca, taşınabilir eğitim gören öğrenciler için zaman ve ulaşım kısıtlamaları da katılımı zorlaştırabilir. Bu durum, fırsat eşitliği ilkesini zedelerken, gelir düzeyi düşük öğrencilerde özsaygı kaybına neden olabilir.

3. Güvenlik Endişeleri: Öğrencilerin güvenliği, öğretmenlerin okul dışı öğrenme etkinlikleri sırasında en çok kaygı duyduğu konulardan biridir. Özellikle doğa gezilerinde vahşi hayvanlarla karşılaşma, zehirli bitkilerin tüketimi veya öğrencilerin kaybolması gibi riskler, öğretmenlerin endişelerini artırır. Ocak ve Korkmaz (2018), Afyonkarahisar'daki öğretmenlerin tehlikeli durumları ve kalabalık sınıfları okul dışı öğrenme ortamlarında dezavantaj olarak gördüğünü belirtmiştir. Bu tür durumlarda öğretmenlerin risk değerlendirmesi yapması, gerekli önlemleri alması ve yardımcı personel desteği sağlaması önemlidir.

4. Yönetim ve Organizasyon Kaygısı: Okul dışı öğrenme etkinliklerinin organizasyonu, öğretmenlerin bireysel çabasını gerektiren, bürokratik süreçler ve lojistik planlamalarla dolu bir süreçtir. Öğrenci rıza belgeleri, güvenlik değerlendirmesi, ulaşım ve beslenme düzenlemeleri gibi süreçler öğretmenler için ek yük oluşturabilir. Yıldız (2022), okul öncesi öğretmenlerinin maddi imkânsızlıklar, ulaşım zorlukları ve sınıf idaresi gibi nedenlerle sınıf içi etkinlikleri tercih ettiğini belirtmiştir.

5. Ebeveyn Endişeleri: Bazı ebeveynler, okul dışı öğrenme ortamlarının güvenliği ve çocuklarının gözetimi konusunda endişeler taşıyabilir. Bu durum, öğretmenlerin etkinlik düzenlerken ebeveynlerden onay alma sürecini zorlaştırabilir. İnce ve Akcanca (2021), ebeveynlerin güvenlik, ekonomik durum ve sosyal yönlere okul dışı öğrenme ortamlarını dezavantajlı gördüğünü ifade etmiştir. Ebeveynlerin endişelerini gidermek için öğretmenlerin, planlama ve risk değerlendirme süreçlerini ayrıntılı şekilde açıklaması, hatta bazı ebeveynleri gözlemci olarak etkinliklere davet etmesi faydalı olabilir.

6. Yeterli Kaynak ve Destek Eksikliği: Okul dışı öğrenme ortamlarının düzenlenmesi için finansal kaynaklar ve kurumsal destek gereklidir. Ancak birçok okul, bu tür etkinlikler için yeterli kaynaklara sahip değildir. Soylu ve Karamustafaoğlu (2020), bu tür etkinlikler için gerekli desteği sağlamak adına yöneticilerin ve diğer paydaşların ikna edilmesinin önemini vurgulamıştır.

7. Uzmanlık ve Güven Eksikliği: Bazı öğretmenler, okul dışı öğrenme ortamlarının gerektirdiği bilgi ve becerilere sahip olmadıklarını düşünebilirler. Örneğin, sanat galerisi gezisinde ressamlar hakkında yeterli bilgiye sahip olmayan bir öğretmen, öğrencilerinin beklentilerini karşılayamama endişesi yaşayabilir. Bu durum, öğretmenin mesleki özgüvenini zedeler ve okul dışı öğrenme etkinliklerine olan yaklaşımını olumsuz etkileyebilir. Bozkurt (2021), öğretmen adaylarının pedagojik ihtiyaçlarını karşılayan eğitimlerin sağlanması gerektiğini belirtmiştir.

Okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik kaygılar, sadece bireysel değil, aynı zamanda sistemik faktörlerden kaynaklanmaktadır. Bu kaygıları azaltmak için şu çözüm yolları önerilebilir:

1. Planlama ve İşbirliği: Kurumsal destek mekanizmaları oluşturularak, öğretmenlerin organizasyon yükü hafifletilebilir.

2. Maddi Destek: Eşitlik ilkesine uygun şekilde, maddi olanakları kısıtlı öğrenciler için kaynak sağlanabilir.

3. Ebeveynlerle İletişim: Ebeveynlerin endişeleri dikkate alınarak, sürecin şeffaf bir şekilde açıklanması ve alternatif çözümler sunulması sağlanabilir.

4. Eğitim ve Uzmanlık: Öğretmenlerin bilgi ve becerilerini geliştirebilmeleri için sürekli eğitim programları düzenlenebilir.

5. Risk Değerlendirmesi: Güvenlik sorunlarını önceden tespit etmek ve gerekli önlemleri almak için risk analizleri yapılabilir.

Öğretmenlerin okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin olumlu bir tutum geliştirmesi, etkili iletişim, iyi bir planlama ve yeterli destekle mümkündür. Bu süreç, sadece öğretmenlerin mesleki gelişimine değil, aynı zamanda öğrencilerin eğitimine de önemli katkılar sağlayacaktır.

2.7. Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Türkiye Eğitim Sistemi İçerisinde Yeterince Yer Bulamamasının Nedenleri

Okul dışı öğrenme ortamları, eğitimin sınırlarını genişleterek öğrencilere farklı öğrenme fırsatları sunmasına rağmen, Türkiye'deki eğitim sistemi içinde yeterince yer bulamamaktadır. Bu durumun altında yatan nedenler aşağıdaki başlıklar altında ele alınmıştır:

1. Kaynak ve Altyapı Eksikliği: Okul dışı öğrenme ortamlarının düzenlenmesinde kaynak ve altyapı eksikliği, en büyük engellerden biridir. Devlet desteğinin sınırlı olması, bu tür etkinliklerin öğretmenlerin bireysel çabalarına ya da yalnızca velilerin katkılarına dayanmasına yol açmaktadır. Sarıgül (2021) tarafından yapılan bir çalışmada, fen bilimleri öğretmenlerinin okul dışı öğrenme gezilerinde en sık karşılaştıkları sorunların, izin alma prosedürleri, masrafların karşılanması, öğrenci denetimi ve ulaşım gibi eksikliklerden kaynaklandığı belirtilmiştir. Ayrıca, Oktay ve Üner (2021), 7 öğretim programı ve 47 ders kitabını inceleyerek, bu tür etkinliklere yönelik yönlendirmelerin programlarda çok sınırlı olduğunu ifade etmiştir.

2. Sınav Odaklı Eğitim Sistemi: Türkiye'deki eğitim sistemi, büyük ölçüde sınav odaklıdır ve bu durum, okul dışı öğrenme ortamlarının uygulanmasını zorlaştırmaktadır. Öğrencilerin birbirleriyle yarış halinde olduğu, sınav kaygısının yüksek olduğu bu sistemde, okul dışı etkinlikler gereksiz zaman kaybı olarak görülebilmektedir. Özellikle fen liseleri gibi yoğun akademik baskının olduğu okullarda, ders kitaplarında bu tür etkinliklere yönlendirme oranlarının diğer okullara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir (Oktay ve Üner, 2021). Bu durum, öğrencilerin sınav başarısına odaklanırken anlamlı öğrenme fırsatlarını kaçırmalarına neden olabilir.

3. Eğitim Politikaları ve Yönetim Yapısı: Geleneksel eğitim anlayışının hâkim olduğu yönetim yapısı, eğitim politikalarını belirlerken okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik rehberlik ve yönergelerin yetersiz kalmasına yol açmaktadır. Ayrıca, bu tür etkinlikler için bütçede özel bir ödenek ayrılmaması, yaygınlaşmalarını engellemektedir. Bayburtlu (2020), Türkçe dersleri için yıllık planlarda yalnızca 5, 6 ve 7. sınıflarda birer kez okul dışı öğrenme etkinliği planlandığını, ancak 8. sınıflarda buna hiç yer verilmediğini ortaya koymuştur. Bu durum, eğitim politikalarının bu tür öğrenme ortamlarına yeterince öncelik vermediğini göstermektedir.

4. Farkındalık Eksikliği: Okul dışı öğrenme ortamlarının eğitimdeki potansiyel rolünün yeterince anlaşılması, bu ortamların yaygınlaşmamasının bir diğer nedenidir. Geleneksel eğitim anlayışının dışına çıkılarak bu tür ortamların daha sık kullanılması, öğrencilere motivasyon, aktif katılım, meslek seçimi ve anlamlı öğrenme gibi pek çok fayda sağlayabilir. Ancak, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin bu potansiyelin farkında olmamaları, okul dışı öğrenme ortamlarının eğitim sisteminde hak ettiği yeri bulmasını engellemektedir. Daş, Aslan ve Yadigaroglu (2021), öğretmenlerin okul dışı öğrenme ortamlarını kullanma noktasında yeterince teşvik edilmediğini belirtmiştir.

Türkiye’de okul dışı öğrenme ortamlarının yeterince yer bulamamasının temelinde kaynak eksikliği, sınav odaklı bir eğitim anlayışı, yetersiz eğitim politikaları ve farkındalık eksikliği gibi sorunlar yer almaktadır. Bu sorunların üstesinden gelmek için şu öneriler geliştirilebilir:

1. Devlet Desteğinin Artırılması: Okul dışı öğrenme ortamlarının düzenlenmesi için finansal kaynaklar sağlanmalı ve öğretmenlerin bireysel yükü hafifletilmelidir.

2. Eğitim Politikalarının Güncellenmesi: Eğitim programlarına okul dışı öğrenme ortamlarının entegrasyonu artırılmalı ve bu tür etkinlikler teşvik edilmelidir.

3. Farkındalık Yaratılması: Öğretmenler ve yöneticilere, bu ortamların öğrenciler üzerindeki etkisi hakkında bilinçlendirme eğitimleri verilmelidir.

4. Sınav Odaklı Sistemin Dönüştürülmesi: Eğitim sisteminde sınav başarısının yanı sıra anlamlı öğrenmeye ve pratik deneyimlere de önem veren bir yapı oluşturulmalıdır.

Okul dışı öğrenme ortamlarının potansiyelini tam anlamıyla kullanabilmek için eğitim sisteminin bu tür öğrenme fırsatlarını daha fazla desteklemesi ve yaygınlaştırması gerekmektedir. Bu, öğrencilerin bireysel gelişimine ve akademik başarılarına önemli katkılar sağlayabilir.

2.8. Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Yaygınlaştırılması ve Sürdürülebilirliği İçin Adımlar

Okul dışı öğrenme ortamlarının yaygınlaştırılması ve sürdürülebilir bir şekilde eğitim sistemine entegre edilmesi için çeşitli stratejiler geliştirilmelidir. Aşağıda bu süreci destekleyecek adımlar başlıklar halinde açıklanmıştır:

1. Politika ve Yönetim Desteği: Okul dışı öğrenme ortamlarının eğitim sisteminde yer bulması için güçlü politika ve yönetim desteği gereklidir. Eğitim politikalarının bu tür etkinliklere rehberlik etmesi, bütçe programında her okulun ihtiyaçlarını karşılayacak ödeneklerin tahsis edilmesi ve hizmet içi eğitimlerle öğretmenlere rehberlik sağlanması önemlidir. Altunay (2017), eğitim finansmanı konularında politikaların yetersizliği, bütçe yönetimi ve planlama eksikliklerinin önemli sorunlar arasında olduğunu vurgulamıştır. Bu eksikliklerin giderilmesi, okul dışı öğrenme etkinliklerinin sürdürülebilirliğine katkı sağlayacaktır.

2. Öğretmen Eğitimi: Okul dışı öğrenme ortamlarının etkili bir şekilde kullanılabilmesi için öğretmenlerin bu alanda donanımlı hale gelmesi gerekir. Lisans eğitimine bu tür ortamların kullanımıyla ilgili uygulamalar eklenmeli ve hizmet içi eğitimlerle mevcut öğretmenlerin bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır. Yokuş (2020), öğretmen adaylarının bu tür etkinliklerle tecrübe kazanmasının, meslek hayatında okul dışı öğrenme ortamlarını kullanma becerilerini geliştirdiğini ifade etmiştir.

3. İşbirlikleri ve Paydaş İlişkileri: Okul dışı öğrenme ortamlarının yaygınlaşması için

müzeler, kütüphaneler, üniversiteler ve toplum kuruluşları gibi paydaşlarla işbirliği yapılması önemlidir. Bu tür işbirlikleri, etkinliklerin çeşitlenmesini ve maliyetlerin paylaşılmasını sağlayabilir. Aydemir ve Toker Gökçe (2016), kamu kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliklerinin, maddi imkânsızlıkların üstesinden gelinmesine yardımcı olduğunu belirtmiştir.

4. İyi Örneklerin Paylaşılması ve Ödüllendirilmesi: Başarı sağlayan okul dışı öğrenme projelerinin diğer okullarla paylaşılması, bu alandaki farkındalığı artırabilir ve öğretmenleri teşvik edebilir. Seminerler, konferanslar ve deneyim paylaşımı için platformlar oluşturulmalıdır. Çetinkaya (2021), bu tür ödüllendirme sistemlerinin öğretmenlerin motivasyonunu artırarak okul dışı öğrenme ortamlarına yönelimlerini güçlendirebileceğini vurgulamıştır.

5. Eğitim Programlarının Çeşitlendirilmesi: Teorik derslerin uygulamalı etkinliklerle desteklenmesi, okul dışı öğrenme ortamlarının eğitim sistemine entegrasyonunu kolaylaştırabilir. Örneğin, huzurevi ziyaretleri veya çocuk esirgeme kurumlarıyla yapılan etkinlikler, öğrencilerin toplumsal sorumluluk bilincini geliştirebilir. Çağlayan (2020), Z kuşağının her alanı öğrenme ortamına dönüştürme eğiliminin, eğitim sisteminde daha fazla çeşitlilik yaratabileceğini ifade etmiştir.

6. Öğrenci Merkezli Yaklaşımın Benimsenmesi: Öğrenci merkezli eğitim anlayışı, okul dışı öğrenme ortamlarının etkili kullanımını teşvik edebilir. Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyine göre seçilen etkinlikler, onların motivasyonunu artırabilir ve öğrenme süreçlerini daha anlamlı hale getirebilir. Çıgırık (2016), bilim merkezlerinin eğitim programlarıyla bağlantısının kalıcı öğrenmeler üzerinde olumlu etkiler sağladığını belirtmiştir.

7. Değerlendirme ve Ölçme Stratejilerinin Uyarlanması: Okul dışı öğrenme ortamlarının etkisini ölçmek için geleneksel sınavların ötesinde alternatif değerlendirme yöntemleri kullanılabilir. Gözlem, portföy çalışmaları, projeler ve performans değerlendirmeleri gibi yöntemlerle öğrencilerin kazanımları daha kapsamlı bir şekilde analiz edilebilir. Yeşilyurt (2021), bireysel farklılıklara uygun ölçme ve değerlendirme stratejilerinin, öğrencilerin başarı seviyesini artırmada etkili olduğunu ifade etmiştir.

Okul dışı öğrenme ortamlarının yaygınlaştırılması ve sürdürülebilir bir şekilde uygulanabilmesi için politika desteği, öğretmen eğitimi, işbirlikleri ve değerlendirme stratejileri gibi birçok alanda çalışmalar yapılması gerekmektedir. Bu adımlar, sadece öğretmenlerin ve öğrencilerin değil, aynı zamanda toplumun genel eğitim seviyesinin yükselmesine de katkı sağlayacaktır. Eğitim sisteminde bu tür ortamların daha fazla yer alması, öğrencilere aktif katılım, anlamlı öğrenme ve toplumsal duyarlılık gibi değerler kazandırabilir.

3. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Öğrenme, bireyin yaşamı boyunca farkında olarak ya da olmayarak gerçekleştirdiği bir süreçtir. Bu süreç, bireyin doğumundan itibaren başlayarak ömrü boyunca devam eder. Eğitim ortamlarında öğrenme, somuttan soyuta doğru bir ilkeler dizisiyle şekillendirilir. Bu bağlamda, öğrenmeyi destekleyen araçlar arasında ders kitapları öne çıkarken, farklı destekleyici unsurlar da giderek önem kazanmaktadır. Bu unsurlardan biri, okul dışı öğrenme ortamlarıdır.

Okul dışı öğrenme ortamları, öğrencilerin sınıf içi öğrenmelerine katkıda bulunarak öğrenme deneyimlerini genişletir. Bu ortamlarda gerçekleştirilen uygulamalar, soyut kavramların somutlaştırılmasını sağlayarak öğrencilerin akademik başarılarını artırmakla

kalmaz, aynı zamanda onların sosyal ve kişisel becerilerini de geliştirir. Türkiye’de okul dışı öğrenme ortamlarının eğitim sisteminde yeterince yer bulmamasına rağmen, bu alanın yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Okul dışı öğrenme ortamları, geleneksel sınıf ortamlarının dışında kalan ve devletin eğitim sistemine doğrudan müdahalesinin daha az olduğu öğrenme alanları olarak tanımlanabilir. Bu tür ortamlar, öğrencilerin günlük hayatlarında karşılaştıkları problemleri çözmelerine yardımcı olurken onların toplumsal ve bireysel becerilerini geliştirmelerine olanak tanır. Örnek olarak müzeler, bilim merkezleri, hayvanat bahçeleri, botanik bahçeleri, doğa koruma alanları ve kütüphaneler gibi fiziksel mekânlar verilebilir. Ayrıca, çevrimiçi platformlar ve dijital uygulamalar da okul dışı öğrenme ortamları arasında yer almaktadır. Bu ortamlar, bireylere öğrenmeyi kişiselleştirme, günlük hayatla bağlantı kurma ve yaşam boyu öğrenme alışkanlığı kazandırma fırsatları sunar.

Okul dışı öğrenme ortamlarının öğrenciler ve öğretmenler açısından pek çok faydası bulunmaktadır:

1. Somutlaştırma ve Motivasyon: Öğrenciler, soyut ve karmaşık kavramları bu ortamlarda somutlaştırarak öğrenme süreçlerini derinleştirebilir. Bu durum, onların motivasyonunu artırır ve derslere olan ilgilerini canlı tutar. Örneğin, bir bilim merkezine yapılan ziyaret, öğrencilerin fen bilimlerine yönelik farkındalıklarını artırabilir.

2. Disiplinlerarası İlişki Kurma: Okul dışı öğrenme ortamları, farklı disiplinler arasında bağ kurma yeteneği kazandırır. Örneğin, bir botanik bahçesinde yapılan etkinlik, biyoloji ve coğrafya bilgilerini birleştirerek öğrencilerin öğrenme deneyimlerini zenginleştirir.

3. Sosyal ve Kişisel Beceri Gelişimi: Bu tür etkinlikler, öğrencilerin takım çalışması, problem çözme, liderlik gibi becerilerini geliştirmelerine olanak tanır. Aynı zamanda, toplumsal kurallara saygı ve çevre bilinci gibi değerleri öğrenmelerine katkıda bulunur.

4. Akademik Başarı ve Mesleki Yönelim: İyi planlanmış bir okul dışı öğrenme ortamı, öğrencilerin akademik başarılarını artırmakla kalmaz, aynı zamanda onların meslek seçimlerini etkileyen yeni ufuklar açar.

Türkiye’de okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımı, eğitim sisteminin bazı sınırlamaları nedeniyle yaygınlaşmamıştır. Bunun başlıca nedenleri arasında maliyet, altyapı eksikliği, müfredat sınırlamaları ve farkındalık eksikliği sayılabilir:

1. Maliyet ve Altyapı Eksikliği: Okul dışı etkinliklerin planlanması ve uygulanması için gerekli finansal kaynaklar, çoğu zaman öğretmenlerin bireysel çabalarına bırakılmaktadır. Bu durum, etkinliklerin sürdürülebilirliğini olumsuz etkilemektedir.

2. Sınav Odaklı Eğitim Sistemi: Türkiye’de eğitim sisteminin sınav odaklı yapısı, öğrencilerin ve öğretmenlerin bu tür etkinliklere zaman ayırmasını zorlaştırmaktadır. Öğrenciler genellikle sınav kaygısıyla okul dışı etkinliklere katılım konusunda isteksizdir.

3. Müfredat Sınırlamaları: Mevcut müfredatlar, okul dışı öğrenme ortamlarının entegrasyonunu desteklemek için yeterli esnekliğe sahip değildir. Bu durum, öğretmenlerin bu tür etkinlikleri planlamasını zorlaştırmaktadır.

4. Farkındalık Eksikliği: Eğitimciler ve yöneticiler arasında okul dışı öğrenme ortamlarının önemi hakkında farkındalık eksikliği bulunmaktadır. Bu durum, etkinliklerin planlanmasını ve uygulanmasını sınırlamaktadır.

Okul dışı öğrenme ortamları, öğrencilere yalnızca akademik bilgi kazandırmakla kalmaz, aynı zamanda onların sosyal becerilerini, motivasyonlarını ve yaşam boyu öğrenme tutumlarını geliştiren bir eğitim deneyimi sunar. Türkiye’de bu ortamların yaygınlaşması için

mali ve altyapısal engellerin aşılması, farkındalık çalışmalarının artırılması ve öğretmenlerin bu alanda desteklenmesi gerekmektedir.

Eğitim sisteminde bu tür yenilikçi yaklaşımların benimsenmesi, öğrencilerin öğrenme sürecine daha aktif katılmalarını ve daha anlamlı öğrenme deneyimleri yaşamalarını sağlayabilir. Gelecekte, okul dışı öğrenme ortamlarının eğitim sisteminde daha fazla yer alması, bireylerin akademik ve sosyal gelişimlerine katkıda bulunurken, daha yaratıcı ve yenilikçi bir nesil yetişmesine olanak tanıyacaktır.

Okul dışı öğrenme ortamlarının yaygınlaştırılması ve etkili kullanımı için aşağıdaki adımlar atılabilir:

- **Politika ve Yönetim Desteği:** Devlet, okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik politikalar geliştirerek bu etkinliklerin finansal ve lojistik altyapısını destekleyebilir. Milli Eğitim Bakanlığı, bu alanlara yönelik rehberlik sağlayan hizmet içi eğitim programları düzenlemelidir.
- **Öğretmen Eğitimi:** Lisans eğitimi sırasında okul dışı öğrenme ortamlarının planlanması ve uygulanması konusunda öğretmen adaylarına yeterli bilgi ve deneyim kazandırılmalıdır. Ayrıca, mevcut öğretmenlerin bu alandaki becerilerini artırmaya yönelik seminerler ve projeler düzenlenmelidir.
- **Paydaş İşbirlikleri:** Eğitim kurumları, müzeler, bilim merkezleri, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimlerle işbirliği yaparak etkinliklerin çeşitliliği ve erişilebilirliği artırılabilir.
- **Başarılı Uygulamaların Paylaşılması:** Daha önce gerçekleştirilmiş başarılı projelerin paylaşılması, diğer okulları ve öğretmenleri teşvik edebilir. Bu projeler, örnek olaylar ve iyi uygulamalar olarak tüm eğitim sistemine yayılmalıdır.
- **Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar:** Öğrencinin aktif katılımını ve kişisel gelişimini merkeze alan öğrenme yaklaşımları benimsenmelidir. Bu, öğrencilerin motivasyonunu artırarak öğrenme sürecine daha fazla dâhil olmalarını sağlar.

KAYNAKLAR

- Akay, F. (2020). Kelebeğin yaşam döngüsünün mobil araçlarla okul dışı ortamda öğrenilmesi: Kelebekler Vadisi örneği. *Journal of STEAM Education*, 3(2), 59-79.
- Akçadağ, Ç. K. ve Çobanoğlu, E. O. (2020). Sınıf dışı öğretim ile öğrencilerin çevre okuryazarlıklarının geliştirilmesi: Fen Bilimleri Dersi 7. Sınıf “İnsan ve Çevre” Ünitesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(4), 1834-1852.
- Alkan, D. (2023). *Okul dışı öğrenme ortamlarının etkili kullanılmasında okul yöneticilerinin rolü*. Yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Altunay, E. (2017). Okul yöneticilerinin görüşleri doğrultusunda eğitim finansmanı politikaları: Sorunlar, nedenler ve çözümler. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 6(2), 689-714.
- Arslan, A. (2020). İşbirlikli öğrenme modelinin eğitim-öğretim ortamlarında kullanımı. *Eğitim Bilimleri*, 42-63.
- Ay, Y., Anagün, Ş. S. ve Demir, Z. M. (2015). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Fen Öğretiminde Okul Dışı Öğrenme Hakkındaki Görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 10(15), 103-118.

- Aydemir, İ. ve Toker-Gökçe, A. (2016). Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına İlişkin Görüşleri. In *IIIrd International Eurasian Educational Research Congress Bildiri Kitabı*.
- Bakioğlu, B. (2017). *5. sınıf vücudumuz bilmecesini çözelim ünitesinin okul dışı öğrenme ortamı destekli öğretiminin etkililiği*. Doktora tezi, Amasya Üniveristesi, Amasya.
- Batman, D. ve Durukan, Ü. G. (2022). Okul dışı öğrenme ortamları kılavuzlarının fizik dersi içeriklerinin incelenmesi: Karadeniz bölgesi örneği. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 159-191.
- Bayburtlu, Y. S. (2020). Okul dışı öğrenme ortamlarının Türkçe dersi ünitelendirilmiş yıllık planlarına yansımaları. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 9(5), 3835-3852.
- Bayraktar, M. M. ve Bayraktar, S. B. (2023). Din öğretiminde okul dışı öğrenme ortamlarının incelenmesi: Kırşehir kültür varlıkları ve sanat eserleri örneği. *Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 315-339.
- Bilgin, İ. ve Bahar, M. (2008). Sınıf öğretmenlerinin öğretme ve öğrenme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 19-38.
- Bolat, Y. ve Köroğlu, M. (2020). Out-of-school learning and scale of regulating out-of-school learning: validity and reliability study. *International Journal of Education Technology & Scientific Researches*, 5(13), 1630-1663.
- Bozkurt, F. (2021). Öğretmen adaylarının sınıf dışı sosyal bilgiler deneyimleri. *Journal of Qualitative Research in Education*, 28, 183-203.
- Çağlayan, E. (2020). Sanat eğitiminin geleceğinde okul dışı öğrenme ortamlarının yeri ve önemi. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 145-158.
- Çetinkaya, E. (2021). Farklı coğrafi bölgelerde görev yapan fen bilimleri öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik görüşlerinin belirlenmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (43), 298-331.
- Çıgırık, E. (2016). Bir öğrenme ortamı olarak bilim merkezleri. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 79-97.
- Çiğdemoğlu, C., Tekeli, A. ve Köse, F. (2019). Okul-Dışı öğrenmeye yönelik öğretmen mesleki gelişim programından mentorluk desteği alan öğretmenin öğrencilerine yansıyan etkileri-bir örnek olay çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(5), 2311-2330.
- Daş, B., Aslan, A. ve Yadigaroğlu, E. (2021). Okul dışı öğrenme ortamlarının 4-6 yaş çocuklarının sağlığı, gelişimi ve sürdürülebilir kalkınma bilinci üzerindeki etkileri. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 87-124.
- Demirel, R. ve Özcan, H. (2020). Ortaokul öğrencileri ile bir okul dışı öğrenme ortamına alan gezisi: Tropikal kelebek bahçesi örneği. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 120-144.
- Demirtaş, S. ve Çayır, N. A. (2021). An investigation of elementary school teachers' experiences about outdoor education activities project. *Eğitim ve Bilim*, 46(208), 1-30.

- Dere, F. ve Çifçi, T. (2022). Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarının pedagojik katkılarına ilişkin görüşleri. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 11(4), 681-695.
- Diremci, S. İ. ve Topaloğlu, M. Y. (2021). İlkokul öğrencilerinin okul dışı öğrenme ortamındaki tecrübeleri ile ilgili görüşleri: Meslek atölyeleri. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 1-12.
- Doldur, M. (2019). Bilim merkezinde gerçekleştirilen fen bilimleri dersinin öğrencilerin okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik algılarına ve derse yönelik tutumlarına etkisi. Yüksek lisans tezi, Aksaray Üniversitesi, Aksaray.
- Durdukoca, Ş. F. (2023). Okul dışı öğrenme ortamları ve faaliyetlerine yönelik temel eğitim öğretmen adaylarının görüşleri ve yeterlik algıları. *EKEV Akademi Dergisi*, (93), 421-442.
- Durmuşoğlu, M., Çelikel, B. ve Bilgen, Z. (2023). Okul öncesi öğrenme ortamlarının çocuk ve öğretmen perspektifinden değerlendirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (66), 110-138.
- Fidan, N. (1986). *Okulda öğrenme ve öğretme*. Pegem Akademi
- Güleç, İ., Çelik, S. ve Demirhan, B. (2012). Yaşam boyu öğrenme nedir? Kavram ve kapsamı üzerine bir değerlendirme. *Sakarya University Journal of Education*, 2(3), 34-48.
- Gürbey, Z. B., Mertoğlu, H., Sayan, H. ve Akgül, E. M. (2022). Fen bilgisi öğretmen adaylarının okul dışı öğrenme etkinliklerine ilişkin davranışsal hedeflerinin belirlenmesi. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 64-80.
- Gürsoy, G. ve Polat, S. N. Y. (2023). Fen eğitiminde okul dışı öğrenme ortamına ilişkin yapılan tezlerin sistematik derlemesi. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 1-20.
- Güven, M. ve Kürüm, D. (2006). Öğrenme stilleri ve eleştirel düşünme arasındaki ilişkiye genel bir bakış. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 75-90.
- İnce, S. ve Akcanca, N. (2021). Okul öncesi eğitimde okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik ebeveyn görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (58), 172-197.
- Mertoğlu, H. (2019). Fen bilgisi öğretmen adaylarının farklı öğrenme ortamlarında gerçekleştirdikleri okul dışı etkinliklere ilişkin görüşleri. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 37-60.
- Ocak, İ. ve Korkmaz, Ç. (2018). Fen bilimleri ve okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamları hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *International Journal of Field Education*, 4(1), 18-38.
- Oktay, Ö. ve Üner, S. (2021). Fen bilimleri, fizik, kimya, biyoloji öğretim programları ile ders kitaplarının okul dışı öğrenme yönünden incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 58, 671-710.
- Özenoğlu, H., Aladağ, E. ve Arıkan, A. (2022). Doğa eğitimi etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarılarına, sosyal becerilerine ve bilimsel bilgiye yönelik görüşlerine etkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 56, 97-121.

- Özyıldırım, H. ve Durmaz, H. (2022). Öğretmen adaylarının okul dışı öğrenme etkinliklerine yönelik davranışlarına disiplinlerarası yaklaşımla desteklenmiş alan gezisinin etkisi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 12(1), 522-541.
- Pekin, M. ve Bozdoğan, A. E. (2021). Ortaokul öğretmenlerinin okul dışı çevrelere gezi düzenlemeye ilişkin öz yeterliklerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi: Tokat ili örneği. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2021(17), 114-133.
- Pirpiroğlu Gencer, İ., Mirici, S. ve Selvi, M. (2023). A science education workshop associated with a science center exhibition: Language of rings on tree trunks. *International Online Journal of Education and Teaching*, 10(2), 848-877.
- Saraç, H. (2017). Türkiye’de okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin yapılan araştırmalar: İçerik analizi çalışması. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 60-81.
- Sarıgül, H. (2021). *Fen bilimleri öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarına gerçekleştirilen gezilere yönelik deneyimleri*. Yüksek lisans tezi, Aksaray Üniversitesi, Aksaray.
- Soylu, Ü. İ. ve Karamustafaoğlu, O. (2020). Okul dışı ortamlarda öğretim deneyimi olan fen bilimleri öğretmenlerinin bu ortamlara yönelik görüşleri. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 6(3), 174-196.
- Sözer, Y. ve Oral, B. (2016). Sınıf içi öğrenmeleri destekleyen okul dışı aktif öğrenme süreci: bir meta-sentez çalışması. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(22), 278-310.
- Tekin Karagöz, C. (2020). Okul dışı öğrenme programlarına yönelik görsel kültür temelli görsel sanatlar etkinliklerinin geliştirilmesi ve uygulanması: Bir eylem araştırması. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Üner, S. (2019). *Fen grubu öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik kaygı düzeyi değerlendirme ölçeği çalışması*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yazıcı, H., Ertürk, A. ve Kulaca, I. (2022). Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan kazanımların okul dışı öğrenme ortamları kılavuzu bağlamında değerlendirilmesi. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 1-27.
- Yazıcı, H., Ertürk, A. ve Kulaca, I. (2023). Okul dışı öğrenme etkinliklerine bir örnek: Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Gezisi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 1-20.
- Yeşilyurt, E. (2021). Öğrenme stratejileri. *OPUS International Journal of Society Researches*, 18, (Eğitim Bilimleri Özel Sayısı), 5116-5139.
- Yıldırım, Y. (2019). *Okul dışı etkinlik temelli değerler eğitimi programının öğrencilerin etkin vatandaşlık değerlerine etkisi*. Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Yıldız, A. ve Baltacı, S. (2018). İki farklı kurumda çalışan ortaokul matematik öğretmenlerinin yaratıcılığı destekleme durumlarının incelenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 1392-1418.
- Yıldız, E. (2022). Okul öncesi öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarını kullanma durumlarının değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(33), 94-127.

Yokuş, G. (2020). Integrating outdoor school learning into formal curriculum: Designing outdoor learning experiences and developing outdoor learning framework for pre-service teachers. *International Journal of Education Technology & Scientific Researches*, 5(13), 1330-1388.